

Turbuly Éva

„Visszatértem az eke szarvához” Beszélgetés Gyimesi Endrével¹

Gyimesi Endre könyvtáros, levéltáros-történész, hosszú ideig Zalaegerszeg polgármestere és országgyűlési képviselője, változatos és több területen is sikeres pályát futott be. A politikusi létől visszavonulva visszatért korábbi szakmájához: újra elmerült a történelmi kutatás, a tudományszervezés, a szakkönyvek szerkesztésének és lektorálásának a világában. Ezt annál könnyebben tehette, mert kapcsolata a szakmával és a kutatással a közbeeső 20 évben sem szakadt meg. Emellett aktív közéleti emberként máig több társadalmi szervezet, alapítvány vezető tisztségviselője. A város és a megye díszpolgára, 2018-ban megyei Prima-díjra jelölték. Mivel politikusi és sportvezetői élete jobban dokumentált és ismert, ez alkalommal – az előbbieket nem kihagyva – részletesebben a gyökerekről, a város és a megye kulturális és tudományos életének, intézményeinek 80-as, 90-es évekből történetéről faggatom, amit annál fontosabbnak tartok, mert ezeknek a rendszerváltást megelőző és közvetlenül követő esztendőknél a történelmi szemléletű feldolgozása még várat magára.

Régi szakmai ismeretség köt össze bennünket. A nyolcvanas évek közepétől 1992 tavaszáig dolgoztunk együtt a Zala Megyei Levéltárban. Így az ottani, sőt a korábbi, könyvtári munkádat is közről tudtam követni. Az interjúra készülve elolvastam Arany Horváth Zsuzsa veled készült interjút a Zalai Hírlapban, és megnéztem a Buza Beátával készült riportot.² Sokat megtudtam belőlük a gyerekkorodról, amit az életútinterjúk egyik legizgalmasabb, leginformatívabb fejezetének tartok. Közismert például az irodalom iránti vonzalmad. Most tudtam meg, hogy a bátyád, Gyimesi László Lajos költő, akinek több kötete jelent meg.

Középiskolásként Nagykanizsán tanult a Vegyipari Technikumban. Zala Márkkal, Balázsovits Lajossal egy korosztály. Színészkedtek, verseket mondtak, így szükségszerűen az írással is megpróbálkozott. Több kötete jelent meg, a legutolsó, a válogatott versei, éppen mostanában, a 70. születésnapjára. Évtizedek óta Óbudán él, a gázművek művelődési házában az igazgatója volt.

Édesanyádat korán, másfél évesen veszted el egy súlyos betegségben.

¹ Az interjú a 2018. november 21-22-én folytatott beszélgetések alapján készült. Az idézet utalás a római államférfira, Cincinnatusra (i. e. 519–i. e. 430.), akit az eke szarva mellől hívtak el diktátornak, majd a győzelme után két héttel lemondott és visszatért a földműveléshez.

² <https://www.zaol.hu/hirek/a-multkutato-jovot-epitett-beszelgetes-zalaegerszeg-egykor-polgarmesterevel-dr-gyimesi-endrevel-1731520/>, 2015.10. 09., https://www.youtube.com/watch?v=qAn_8VmaVjg Habos kávé 2.0 Búza Beáta riportja a Városi Televízióban. 2016. nov.18.

Édesapád, Gyimesi Lajos tanárként az emberi példaképed is volt.

Nagyon nehéz élete volt, háromszor kellett a nulláról újraépítenie az életét. A Moson megyei Császárrétpusztán született 1913-ban. Korán árvaságra jutott, majd az Alföldre került egy tanítógyerekek számára fenntartott árvaházba. A tanítóképzőt Kiskunfélegyházán végezte el. Megházasodott, két bátyánk született. Végigharcolta a II. világháborút. Már 1937-38-ban behívták tényleges szolgálatra. Rövid másfél évnyi civil élet után újra bevonultatták. Orosz hadifogságba került, ahonnan 1947-ben tért haza.

A háború alatt úgy gondolta a család, a Dunántúl biztonságosabb, ezért Keszthelyre költöztek. Lakóházukat, ahova egy barátjának a családja fogadta be őket, bombatalálat érte. A család, apám barátja és annak felesége is, meghalt. Utóbbinak a gyászoló testvére lett apám második felesége, azaz az édesanyám. Három fiúk született. A középső, Attila a bába hibájából agyvérzést kapott, magatehetetlen betegként nőtt fel. Így édesanyám halálakor apám egy ötéves, egy másfél éves és egy beteg gyerekkel maradt egyedül. Nem véletlen, hogy átképezte magát gyógypedagógusnak. Időközben újra nősült, mert a három gyerek napi ellátásával egyedül nehezen boldogult. Zalaszentgrótra kerültünk, a beteg gyerekek intézetébe, aminek az igazgatója lett. Így együtt maradhattunk Attilával, aki fiatal felnőttként, 24 évesen halt meg.

Az elmondottak a te életedet is meghatározták; formálták a habitusod, a gondolkodásmódod, az emberekhez való viszonyod. Úgy tudom, bent laktatok az intézetben.

Így van. Láttuk, hogyan vélekedik a külvilág a beteg gyerekekről, milyen az intézeten belüli élet, ami fejlesztette az empatikus készségeket. Az ott élő, dolgozó három család mindennapjaihoz hozzátartozott egy tágabb család, a gyerekek közössége. Közös ünnepeink voltak.

Hol végezted a gimnáziumot? Te is Nagykanizsán?

Nem, Zalaszentgróton jártam általános és középiskolába is.

Komoly teljesítmény volt egy vidéki kisvárosból bekerülni az OKTV³ első 10 helyezettje közé.

Hetedik lettem a két háború közötti Zalaszentgrótról írt dolgozatommal. Több későbbi egyetemi társammal ismerkedtem össze a verseny során. Előfelvételis katonaként is leendő egyetemi társakkal, kollégákkal voltunk összezárva, akikkel a későbbi pályánk során a szakma területén is együttműködtünk. Poór János, Gerő András, Szvák Gyula történészekkel, Angyalossy Gergő, Ambrus János, Bacsó Béla, Kardos András irodalmárokkal. A középiskolai évekből egy dolgot emelnék ki: az életmentői kitüntetést. Országos honismereti táborban voltam a Bodrog partján. Egy idősebb ember került

³ Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

bajba. A kutyája jelzett, így vettem észre, hogy baj van. Később levélben köszönte meg, hogy megmentettem az életét. A Bodrogon akkor fürödtem először és utoljára.

Történelem-könyvtár szakon végeztél az ELTÉ-n. Volt olyan középiskolai tanárod, aki a pálya felé terelgetett?

A történelemtanárom, Csullag Lajos. Ő biztatott a megmérettetésre az országos pályázatokon. A magyartanárom Németh Lajos volt. Neki a rengeteg memoritert köszönhetem. Emellett padtársa volt a sümegi gimnáziumban Simon Istvánnak, a Bazsiból származó, akkor országos híró költőnek,⁴ és minden második évben meghívta őt az iskolánkba. Rajta keresztül „kénytelen” voltam megismerni a zalai írókat, költőket. Mindketten hatottak rám, így egyértelmű volt, hogy történelem-magyar szakra jelentkezem. Az érettségi évében azonban nem indult ez a párosítás, el kellett döntenem, melyiket választom fő szaknak. Mivel az OKTV-n történelemből értem el a 7. helyezést, így emellé kellett párt választani. Akkor naív módon azt gondoltam, a könyvtár majdnem ugyanaz, mint a magyar, így történelem-könyvtár szakra jelentkeztem.

Ahogy én is, mivel a levéltár szakot csak másod-, vagy harmadéven lehetett felvenni. A megye társadalmi ösztöndíjasa voltam. Simonffy Emil⁵ kereste meg Felföldi Tiborné igazgatót, Eszter nénit, ő ajánlott. Egy évig voltam könyvtár szakos.

Közös tanáraink voltak: Szelle Béla, Fülöp Géza. Amikor már nem tanítottak, egészen jó barátságba keveredtünk. Kis tanszék volt, jól ismertük egymást az évfolyamon. Visszatérve a középiskolára, színvonalas gimnázium volt. Második idegen nyelvként olaszul tanultunk. Szerettem, de egy világnyelvnek nagyobb hasznát vettem volna később.

Melyik kollégiumban laktál Budapesten?

Kezdetben a Budaörsi úton. Első év végén azután felemelték a nyugdíj előtt édesapám fizetését, így magasabb kategóriába kerültem, kiraktak.

Én is hasonló cipőben jártam. Két pedagógusi fizetéssel alig-alig fértem be. A húgom egyedüli eltartott gyerekként már albérletben húzott le öt évet. Nagy anyagi megterhelést jelentett ez a szülőknek.

Annak ellenére történt ez, hogy a Budaörsi napok pályázatán első helyezést értem el a Nyugat folyóirat történetéről írott dolgozatommal. Ezt követően a nagynénimmel laktam a Déli pályaudvar melletti egyszobás lakásban. Rózsi néni karmelita nővér volt, a rendek feloszlását követően esztergályos, majd csecsemő-gondozónő. Kapcsolatai révén fél évekre kiutazott gyerekekre vigyázni Máriazellbe. Ezalatt egyedül „uraskodhattam” a lakásban. Azért a két kollégiumban – a Ménesi úton és a Budaörsi útiban is gyakran megfordultam.

Diákként jól kihasználtam az adódó lehetőségeket, más szakok engem érdeklő előadásaira is bejártam. Ilyenek voltak László Gyula régészeti előadásai, és a 20. század első felének magyar irodalomtörténetével foglalkozók, például Király István Ady-kurzusa.

⁴ Simon István (1926-1975) költő

⁵ Simonffy Emil (1928-2007) történész, levéltáros, 1973-tól 1988-ig a Zala Megyei Levéltár igazgatója.

A történelem szakon, ahova néhány évnyi különbséggel jártunk, közös tanáraink voltak, mint az akkor a történész pályája csúcsán lévő Szabad György, Unger Mátyás, Hahn István, Kákossy László, Komoróczy Géza. Nagy hatással volt rám Gergely Jenő. Nála olvastam végig Mindszenty József naplóit. Rengeteget tanultam tőlük, örülök annak, hogy sok mindenkit hallhattam előadóként. Az ELTE jó volt erre. Nem volt olyan kötött a tanrend, lehetett választani az előadások, szemináriumok között. Kevésbé volt iskola jellegű, mint a többi egyetem.

Az, hogy nagyobb közösségben nőttél fel, nyitottá tett és jól alkalmazkodtál. Nekem, falusi lányként nehezebb volt beilleszkednem, megszoknom a nagyvárost. Az első év ezzel ment el. Nem tudtam úgy feloldódni, mint a pesti csoporttársak, volt bennem némi kishitűség. Később ez természetesen oldódott.

Jó volt a 13 fős csoporton belüli arány, a vidékiek voltak többségben.

Mi is 13-an voltunk, de hamar szétszóródott a csapat. Sokan vettük fel „jobb híján” a könyvtár szakot. Régészet, művészettörténet, levéltár, sokféle irányba indultunk. Nem alakultak ki szorosabb kapcsolatok.

Ez a kirajzás nálunk is bekövetkezett, de később. Például sokat kirándultunk együtt.

A szakdolgozatod témájában inkább kapcsolódott a magyar szakhoz, mint a történelemhez. Említetted: a Budaörsi úti kollégiumi pályázatra írt munkád volt az első lépés ebbe az irányba.⁶

Talán a Székely György-féle zsűri döntötte el, hogy ezzel a témával komolyabban érdemes foglalkozni. Egy fejezetet a könyvtár tanszékre adtam be szemináriumi dolgozatként. Azután valaki ezt javasolta szakdolgozati témának. Később a doktori disszertációm is a Nyugatból írtam.⁷

Sokat ülhettél a Széchényi Könyvtárban. Akkoriban még nem esett messze az egyetem-től.⁸

Sokan ódzkodtak tőle, de én oda jártam a legszívesebben. Este 9-ig nyitva voltak. A könyvés és a folyóirat-olvasóba, később a kéziratárba is bejártam.

Amikor a 70-es évek második felében felköltöztek a várba, én már inkább az Országgyűlési Könyvtárat választottam. Történeti szakkönyvtárként szinte minden szükséges kötetet megtaláltam ott is.

Gyakran használtam az Egyetemi és a Szabó Ervin Könyvtárakat is, igaz, inkább kölcsönzésre.

A veled készült riportban elhangzott, hogy a Zala Megyei Könyvtár akkori igazgatója,

⁶ Adalékok a Nyugat folyóirat történetéhez 1908-1941. In: Budaörsi Füzetek. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Budaörsi úti kollégiumának tudományos kiadványa. Budapest, 1974. 253-276. p.

⁷ A Nyugat folyóirat története a sajtótörténet szemszögéből.

⁸ A könyvtár akkoriban a Nemzeti Múzeum épületében volt.

Németh László⁹ hívott le téged Zalaegerszegre.

Így van. Az egyetemen gyakorlatilag elköteleződtem a történelemtudományok iránt, és az utolsó két évben a Történelemtudományi Intézetben dolgoztam a Várban. Ott végeztem a kötelező gyakorlatot is. Kosáry Domokos akkor készítette elő a nagy bibliográfiája újabb részeit,¹⁰ neki segítettünk az anyaggyűjtésben. Valós lehetőségnek tűnt, hogy az intézetben tudok elhelyezkedni. Ekkor tudta meg valahonnan Németh László, a megyei könyvtár vezetője, talán Papp Istvántól, aki akkoriban a Könyvtári Módszertani Központ vezetője volt, hogy van egy könyvtár szakos zalai fiú – jó barátságban voltak egymással. Tudatosan kezdett gyúrni az utolsó három évben, hogy menjek le Zalába. A legerősebb érve az volt, ha vállalom a vidéki életet, két éven belül megoldják a lakásproblémámat. Az akkori viszonyok között ez döntő érvnek bizonyult; elfogadtam az ajánlatot. Négy évet töltöttem el a megyei könyvtárban 1977-től 1981-ig.

Doktorrá avatás
1980

A lakáskérdés mindannyiunk közös gondja volt, mivel a magántulajdonba kerülő társasházi lakások megvásárlását is tanácsi kiutalás révén lehetett csak elnyerni. Mindenestre akkor még csábították a jó minőségű, egyetemet végző szakembereket a „végekre”. Emlékeim szerint az alagsorban Bogár Imrével¹¹ dolgoztatok egy szobában.

⁹ Németh László (1930-1988) könyvtáros, 1957-től 1988-ig a Zala Megyei Könyvtár igazgatója.

¹⁰ Kosáry Domokos szerk.: Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába I-III.

¹¹ Bogár Imre (1945-) könyvtáros, tanár, 1990-1994 között Zalaegerszeg polgármestere.

Eredetileg módszertanosnak szántak, végül Fülöp Pista¹² bácsi halálát követően a helytörténeti gyűjteménybe kerültem, annak kialakítását, rendszerezését végeztük el. Szép időszak volt. Közben helytörténeti kutatásokat is végeztünk.

Miben állt ez a munka?

Ott kezdődött, hogy a gyűjtemény kialakítása kapcsán fel kellett keresnünk azokat a személyeket, akik valamilyen módon kötődtek a megyéhez, és összegyűjtöttük az általuk publikált anyagokat. Emellett figyeltük a teljes magyarországi szakirodalmat, és onnan is kigyűjtöttük azokat, akiknek voltak zalai vonatkozásai. Akkor kezdtük készíteni az első megyei bibliográfiákat, amelyek aztán a Zalai Gyűjteményben jelentek meg. Segítettünk a helytörténeti kutatóknak. Így ismertem meg közelebbről Degré Alajost,¹³ Lojzi bácsit. Ő és Szentmihályi Imre¹⁴ is kezét csókolommal köszöntek az első alkalommal. Háttal ültem az ajtónak és hosszú hajam volt... Nagy eredménynek tartom, hogy mindkettőjüket rá tudtam venni arra, maguk állítsák össze a rájuk vonatkozó legfontosabb szakirodalmat. Imre bátyánk nehéz ember, megosztó személyiség volt. De a megye néprajza számára kulcsfontosságú személy, aki a kezdetektől fogva mindent ismert, mindent összegyűjtött, pedig indíttatása és származása nem erre predesztinálta. Utólag, 30 év múlva derült ki, hogy végigfotózta 1956 eseményeit a múzeum ablakából és az egészségház tornyából.

A könyvtárban ismertem meg Kotnyek Istvánt,¹⁵ aki szintén helytörténeti dolgokkal foglalkozott. Akkoriban Kapiller Imre¹⁶ is a könyvtárban dolgozott, de ő hamar átkerült a levéltárba, ahonnan azért gyakran visszajárt. Hamarosan megismertem Simonffy Emilt, akinek a hívására végül a levéltárba kerültem. Vele is hasonlóképpen voltam, mint Németh Lászlóval. Háromszor csábított a levéltárba, „jó” érzékkel mindig akkor, amikor semmiképpen nem mehettem. Először 1977-ben. Nem régóta voltam a könyvtárban, megígértem, hogy számíthatnak rám. Nem tehettem meg, hogy rögtön elmegyek. Másodszor 1981-ben keresett meg, akkor neveztek ki a városi könyvtár igazgatójának. Amikor 1986-ban harmadszor is hívott, akkor mondtam, hogy igen, elmegyek. Visszatérve a megyei könyvtárra, jó, hasznos időszakot töltöttem ott. Mindenkivel kapcsolatba kerültem, aki fontos volt. Segítettem nekik és tanultam tőlük.

Négy év sem telt el, mégis továbbléptél, az új építésű, státusában is megváltozott városi könyvtárba. A megelőző időszakból nem is emlékszem magára az intézményre.

Volt ilyen, Nyakasné Tury Klára vezette. Úgynevezett C típusú, azaz kisebb gyűjtőkörű, önállóságában korlátozott könyvtár volt, azt fejlesztették fel, de közben volt két év pauza. A szakszervezeti könyvtár került a helyére. Új könyvtárat építeni szép feladat, nagy lehetőség volt.

Ahogy emlékszem rá, az új épület valóban a szellemi központjává vált a landorhegyi városrésznek, ahol korábban semmilyen művelődési intézmény nem volt, annak ellenére, hogy tíz oktatási intézmény működött ott.

¹² Fülöp István (1913-1975) tanító, könyvtáros, helytörténész.

¹³ Degré Alajos (1909-1984) jogtörténész, levéltáros. 1960 és 1973 között a Zala Megyei Levéltár igazgatója.

¹⁴ Szentmihályi Imre (1924-1986) néprajzkutató, muzeológus.

¹⁵ Kotnyek István (1940-2009) tanár, oktatástörténész.

¹⁶ Kapiller Imre (1953-2018) levéltáros, helytörténész.

A városi könyvtár igazgatósága azért volt számomra fontos, mert kihívást jelentett viszonylag fiatalon, 29 évesen. Létre lehetett hozni egy modern könyvtárat, új helyen, új épületben. Másrészt abban a nem könnyű politikai légkörben elhatároztam, hogy szellemi pezsgést fogok hozni a falak közé. Felvállaltuk, hogy olyan írókat, költőket hívunk meg Zalaegerszegre, akik komoly közéleti szerepet is betöltenek. Gondolok itt elsősorban Csoóri Sándorra, Csurka Istvánra. Komoly konfliktusok voltak ebből, többször álltam a szőnyeg szélén, hogy kiket miért nem lehet meghívni. Azt kértem, adják írásba a tiltást. Persze nem merték.

A korod miatt fiatalabb, merészebb voltál, és ismerted ezeknek az alkotóknak a munkásságát. Emlékszem, milyen nagy visszhangot keltett például akkoriban Egerszegen Csoóri Sándor meghívása!

Amikor megalakult a színház, úgy gondoltuk, ha mai darabot mutatnak be, meghívjuk a szerzőt. A Ki lesz a bálanya? kapcsán jött először Csurka. De így került le Spiró György, Hubay Miklós is. A következő meghívásnál közölték, ilyen többet nem fordulhat elő. De már elkészült a meghívó, nem lehetett lemondani a rendezvényt. Járt nálunk Csengey Dénes. Elkezdtem szervezni, ami korábban nem volt, a helyi írók és költők klubját. Először csak a zalaegerszegiekre gondoltam, azután kiterjedt a dolog az egész megyére. Bán Zsuzsát¹⁷ kértem fel a vezetésére.

1982-ben létrehoztuk a Zalaegerszegi Füzetek sorozatot, akkor jelent meg az első kötet. Bemutatkozott ez a társaság; 25 ember járt rendszeresen a klubba. Bán Zsuzsa mellett Pécsi Gabriella,¹⁸ Lackner László,¹⁹ Péntek Imre²⁰ például. Motiváló volt számukra, hogy minden évben megjelenhetett a kis füzet. Figyeltem rá, hogy a terjedelem ne haladja meg a 70-80 oldalt, így nem kellett engedélyt kérni hozzá. Persze miattuk is álltam a szőnyeg szélén, írtak azért néhány elmarasztaló sort a szocializmusról.

Végül soha nem lett nagyobb baj, meg tudtad valósítani az elképzeléseidet.

A legélesebb konfliktus az volt, amikor Utassy József²¹ soraival vezettük be a költészet napi műsort, és ez eljutott a pártvezetőség fülébe. Fölháborodtak, hogy kire utal a „Lopnak a bőség kosarából...” idézet. Hát az Utassynak egy híres verse! – hangzott a válasz.

Az irodalomhoz való kötődésed tehát könyvtárigazgatóként is megmaradt, sőt, ebben az időszakban aktív alakítójává váltál a zalai irodalmi életnek.

Igazgatóként igyekeztem a közönséggel olyan zalai kötődésű kiváló írókat, novellistákat is megismertetni, mint Kamondy László²² és Szabó István.²³ Őket korai haláluk miatt már nem tudtam meghívni, de másokat igen. A többséggel személyes jó kapcsolat is kiépült. Ezekkel a kifelé nyitó rendezvényekkel és a zalai írómozgalom

17 Bán Zsuzsa (1944-2013) író, újságíró, könyvtáros.

18 Pécsi Gabriella (1944-2006) költő, műfordító, könyvtáros, Pákolicz István költő lánya.

19 Lackner László (1943-) író, idegenforgalmi szakember.

20 Péntek Imre (1942-) író, kritikus, szerkesztő.

21 Utassy József (1941-2010) költő, műfordító.

22 Kamondy László (1928-1972) író, drámaíró.

23 Szabó István (1928-1976) író.

elindításával valóban túlléptem egy könyvtárigazgató hagyományos tevékenységi körét. Amikor elkerültem a könyvtárból, úgy gondoltam, a munkásságomnak ez az oldala végképp lezárul. Nem így történt. Három éve kaptam felkérést a Pannon Írók Társasága elnöki tisztére, ily módon öreg fejjel újra visszatértem az irodalmi élet segítéséhez. Az irodalom szeretete, ahogy már beszéltünk róla, a gyerekkoromból ered. A vonzódás maga családi eredetű. Nem csak a bátyám, apám is írogató ember volt. Ha nem égett volna le a bombázáskor a keszthelyi ház, meg tudnám mutatni neked Móra Ferenc utolsó levelét, amiben vállalta, hogy bevezetőt ír apám novelláskötetéhez. A kötet megjelent, a háborúban és a hadifogságban újabb versek, drámák születtek. Nekünk gyermekként rengeteget mesélt, főként állatmeséket. Máig sokat olvasok, viszonylag tájékozott vagyok. Korán kialakítottam egy elég nagy saját könyvtárat, aminek az elhelyezése, tárolása mára egyre nehezebb. A lányommal azonban nem bírok lépést tartani. A kortárs magyar és a nemzetközi irodalom ismeretében sokkal jobb nálam!

Úgy emlékszem, a 80-as évek közepén győzelemre vitték a várost a Szivárvány nevű tévés vetélkedőn, ami akkoriban nagy nyilvánosságot kapott.

Így van. Ez egy kulturális vetélkedő volt, nyolc város versengett. A mi csapatunkat Varga Zoltán,²⁴ a színház korábbi igazgatója vezette. Nagy elégtétel volt számunkra, hogy jóval gazdagabb kulturális hagyománnyal rendelkező városokat sikerült legyőznünk.

Még a városi könyvtárban kaptad a felkérést a Zalaegerszeg, Dokumentumok a város történetéből című kötet szerkesztésére, aminek a munkálataiban én is részt vettem. A 700 oldalas terjedelem is jelzi a munka nagyságát.

A legnagyobb tettemnek itt azt érzem, hogy Simonffy Emilből, aki közismerten nehezen írt, kihúztam a három íves bevezető tanulmányt. Emil mindenhova bújt már előlem. Megmondta Mariann-nak, a titkárnőnek, hogy nincs, külföldön van, eltemették. Örülök, hogy rá tudtuk venni ennek a tanulmánynak az elkészítésére! Másrészt az eltelt idő és az azóta megjelent munkák ellenére ez a kötet még mindig megkerülhetetlen alapmunka, amit elő lehet és kell venni. Ennél nehezebb dolgom csak akkor volt, amikor Katona Tamással²⁵ kellett megküzdenem már államtitkár korában a Csány kötetbe írt tanulmánya dolgában.

Úgy tűnik azonban, Emil bácsi nem haragudott meg rád a noszogatásért, mert harmadszor is hívott a levéltárba, és ez alkalommal nem mondtál nemet. Öt év könyvtár igazgatóság után a levéltár igazgatóhelyettese, majd elődöd nyugdíjba vonulásával az igazgatója lettél.

Több oka volt ennek. Úgy éreztem, a könyvtárban sikerült elvégezni azt a munkát, amit vállaltam. Ahhoz, hogy onnan tovább tudjunk lépni, újabb fejlesztésekre lett volna szükség, az anyagi alapok előteremtésére azonban nem nyílt komoly lehetőség. A nyolcvanas évek közepére megszaporodtak a gazdasági nehézségek, egyre kevesebb pénz jutott a kultúrára. Könyvtár sok volt, a nemzeti identitás dokumentumait őrző levéltár jóval kevesebb. Erre mindig kell, hogy jusson pénz, gondoltam. Fontos indok volt, hogy több időt szerettem volna a kutatómunkára. Degré Alajos halála után sorozatszerkesztő nélkül maradt a Zalai Gyűjtemény. Emil bácsi rám gondolt, és ez nekem tetsző, szép feladatot jelentett. Így kerültem a levéltárba. Őt mindig nagyon tiszteltem és szerettem.

²⁴ Varga Zoltán (1937-1994) tanár, művelődéspolitikus, színházigazgató. Minden témakörnek megvolt a maga felelőse.

²⁵ Katona Tamás (1932-2013) történész, politikus.

Emil bácsi két év múlva nyugdíjba vonult, te lettél az igazgató. Hagytál bennünket dolgozni, kompromisszumképes voltál.

Örültem a jó kezdeményezéseknek! Azt gondolom, veletek is sikerült jó légkört kialakítani, amiben tudatok dolgozni, hasznosnak éreztétek magatokat. Meg tudtátok valósítani a céljaitokat, amiből az intézmény is profitált.

Amire még emlékszem, hogy a kedves, mosolygós stílusoddal nagyon szívós tudtál lenni. Ezt mutatja Simonffy Emil és Katona Tamás említett példája is. Ez a stílus a városvezetői korszakodban is hasznos lehetett, amikor kellett az együttműködés, a meggyőzés, a rugalmasság. Ez neked ment, benne volt a mentalitásodban. Nagyon jól tudtál tálni az eredményeket. Időnként magam is elcsodálkoztam: Igaza van, tényleg megcsináltuk ezt is, azt is. Én nem tudtam volna ilyen szépen összeszedni, tetszetősen a hallgatóság, vagy a fenntartó elé teríteni az elvégzetteket. Jó időszakban lettél igazgató. Már lehetett látni, hogy változnak a dolgok. Te itt is, mint a városi könyvtárban, a kreativitásoddal nyitottál. Elindultak a nemzetközi kapcsolatok, elsősorban Peter P. Klasinc révén a szlovénokkal. Kiállítások Lendván, Mariborban, Zalaegerszegen, megrendezésre került az első közös levéltári tábor, amelynek a sorozata máig tart. Összehangolt fejlesztések indultak.

Nagyon fontosnak tartottam, hogy megismerjék a levéltár munkáját azok, akik személyesen még nem fordultak meg az intézményben. Ahogy említetted, sok kiállítást is csináltunk abban az időben Keszthelytől Mariborig. Éppen a szlovén kapcsolat révén olcsón jutottunk színvonalas, könnyen szétszedhető és összerakható, tetszetős és praktikus tárlókhöz. Igaz, hogy egy komoly beázásnak, és a közben felfedezett könnyező gombáknak „köszönhetően”, sok kényelmetlenség árán, de sor kerülhetett a tetőgerendák cseréjére, az emeleti rész felújítására, a korábbi szobasor helyett önálló, korszerű irodák kialakítására. Még ennél is fontosabb volt, hogy az egyre bővülő iratanyag számára részben helyben, a korábbi földhivatal és az illetékhivatal helyén, illetve egy nagyobb városszéli raktárbázis megvásárlásával és kialakításával sikerült megszabadulnunk a bérelt légópincéktől, idővel a 25 kilométerre fekvő petrikeresztúri külső raktártól is. Ez nagyon fontos volt, sőt a legfontosabb. Az lehetetlen volt, hogy a teljes raktárbázis egy helyre kerüljön, de azért az előrelépés nagyon jelentős volt.

Mikor is derült ki, hogy könnyező gomba támadta meg a tetőgerendákat?

1988-ban. Simonffy Emilnek szoktam mondani, elmentél nyugdíjba, azt mondta, utánam a vízözön... – és lőn vízözön. Tényleg, ahogy nyugdíjba vonult, jött a beázás, és hamar kiderült, hogy a fagerendák teljes cseréjével lehet csak megoldani a dolgot. A megyei művelődési referens viccesen azt mondta, éjszakánként én locsolom a gerendákat, hogy az összes fejlesztési pénzt el tudjam orozni tőlük. Ez persze nem így volt, de sokat harcoltam azért, hogy ez a felújítás megvalósuljon. És ebben rendkívül jó partner volt Kustos Lajos, a Városi Tanács akkori elnöke. Ami a további terjeszkedést illeti az épületen belül, nagyon keményen harcoltunk az új raktárakért. Először az illetékhivatal részét vettük át, azután a földhivatalét, az iratokkal együtt. A legfontosabbnak azt tartottam, hogy a sok szétszabdalt, a városban elszórtan lévő légópincéktől, amikért még bérleti díjat is fizettünk, ha több lépésben is, de megszabadultunk.

És persze ott volt a petrikeresztúri iskola is. A heti kijárás, az ott őrzött anyagból való kiszolgálás és a rendezési munkák nagy terhet jelentettek.

1992-ben sikerült megvenni az egykori Generál egy részét és át tudtuk alakítani korszerű raktárrá, ahol a páratartalom is megfelelő. Aminek nagyon örültem és akartam, mivel fejlesztési lehetőség is volt mellette. A petrikeresztúri iskolából való kiköltözés ezt követően, 1994-ben történt. Mondtam is a kollégáknak, két helyen vagyunk, végre nekem is lehet egy nyugodt kutatói sarkom. Erre mit tesz Isten, megválasztottak polgármesternek.

Ennek a részleteit elmondtad az interjúban. Azt tudom, hogy hárman voltak jelöltek, és nem gondoltad, hogy te leszel a befutó. Egyik napról a másikra kellett mindent átadni.

Ez így van. Minden ott maradt az asztalomon. Úgy gondoltam, kötelességem bevállalni az ellenzéki pártok képviselőit. Ezek a következők voltak: Fidesz, MDF, Kisgazdapárt, Kereszténydemokrata Párt. Akkoriban is sok volt közöttük az ellentét, de végre hajlandók voltak egymással szóbaállni. Esély nem sok volt, de végigcsináltam minden kampányrendezvényt, a tévés vitákat is. És mit tesz Isten, nyertem. Ezt a legkevésbé sem gondoltam.

16 évig voltál polgármester. Talán Gémesi György és a Szita Károly van előtted az idő hosszúságát illetően. Hogyan bírtad?

A legtapasztaltabbak egyikének számítottam; nyolc választás 10 fordulójában indultam, mind a 10-et megnyertem. Jelentős sikernek tartom, hogy sikerült egyensúlyt tartani a városban. Az első ciklusban ellenzékben, a másodikban kis többséggel, a harmadikban nagy többséggel vezettem a várost, a negyedikben minden körzetet megnyertünk. Folytathattam volna, de nem akartam együtt a polgármesterséget és a képviselőiséget is. Túl sok volt már fizikailag, szellemileg, egészségileg. 2002-től 2014-ig voltam országgyűlési képviselő, előbb az önkormányzati, majd a kulturális bizottság tagja. A 3. ciklusban sokszor felszólaltam kulturális és kormányzati témákban. Néha meg kellett védeni a levéltárügyet, négyesemközi beszélgetéseken és a bizottsági üléseken is. A kulturális intézményrendszer átalakulásakor sok vita volt arról, hova kerüljenek a levéltárak? Végül az Országos Levéltár alakult át Nemzeti Levéltárrá. Levéltári biztosként, helyettes államtitkári rangban ott voltam a koncepció kialakításánál és a gyakorlati megvalósításnál is. Levezényeltem az intézmény átvilágítását, elvégeztük a szükséges változtatásokat. Helyzetbe kellett hozni a Fővárosi Levéltárat is.

Polgármesterként mit tartasz a „Gyimesi-korszak” legjelentősebb eredményeinek?

A Flextronics második ütemének megvalósulását, az Északi és a Déli Ipari Park elkészültét úgy, hogy akkor még nem tudtunk az EU-s pénzekre támaszkodni. A jelentős munkanélküliséget 3-5 %-ra vittük le; ez nagy dolog volt. Sem a lakosságot, sem a vállalkozókat nem adóztattuk meg külön, adósság és hitel nélkül adtuk tovább a várost. Sajnos, a nagy munkaadókat, a húsipart, a könnyűipari vállalkozásokat nem sikerült megmenteni. Ezek magánkézben lévén, a város lehetőségei korlátozottak voltak. De sikerült már az első ciklusban 350 új lakást felépíteni helyi vállalkozók bevonásával, és idős otthont, amire nagy szükség volt. Megépültek az elkerülő utak, az összekötő szakasz Csácstól Körmend felé és a hegyi utak. A Termál program keretében elkészült az Aquacity. A környező településeken kiépült a teljes közműrendszer, 100 %-os az ivóvízzel való ellátottság, a csatornázás.

Hogy tudad polgármesterként segíteni a kultúrát?

Főiskolák idetelepítésével például. Sikerült helyzetbe hozni a Pénzügyi és Számviteli Főiskolát, ami most a Budapesti Gazdasági Egyetem Gazdálkodási Karaként működik. Egyetemi rangot kapott, az egykori laktanya helyére költözhetett. Felsőfokú műszaki képzés indult a városban mechatronika szakkal a Pannon Egyetem égisze alatt. Ami a történeti kiadványokat, konferenciákat illeti, az évfordulókra épített stratégiával tudunk rájuk pénzt szerezni.

Ilyen volt például 1995-ben a rendezett tanácsú várossá nyilvánítás 110., azután az 1948/49-es forradalom és szabadságharc 150. évfordulója, a millecentenárium. Megemlékezések, kiadványok, tanulmányok, képeskönyvek, sírok rendezése kapcsolódott hozzájuk. Új hagyományokat is teremtettünk, mint a polgárvatás, az Egerszeg Fesztivál, a Szüretköszöntő Fesztivál. Színvonalas szórakozást nyújt nyaranta, hagyománnyá vált a 2007-ben indult a Kvártélyházi esték sorozata. Az indító rendezvény Mácsai Pál Örkeny-estje volt. Fontos eredménynek tartom polgármesterségem alatt a kultúra területén a színház átvételét, amivel meg is mentettük a működését. Közös alapítottuk a megyével, azután fokozatosan átvettük. Bábszínház létesült. Közgyűteményi területen – ilyen korábban nem volt – minden ciklus elején és végén leültem Molnár Andrással,²⁶ aki előzetesen összegyűjtötte a közgyűtemények kutatásait, és négyéves programot készítettünk tudományos konferenciákra és kiadványokra lebontva. Ezek jelentős részben a város finanszírozásában készültek. Így gyakorlatilag minden évben volt rendezvény és kötet. Az utánam következő polgármester ezt már nem tartotta prioritásnak, Balaicz Zoltán viszont visszatért ehhez a gyakorlathoz. Ezeket a megbeszéléseken – már külsőként – én is részt veszek. Éppen két hete volt az utolsó, ahol elkészült a következő négy év programterve. Ez jó, ahogy az évente összehívott sajtótájékoztató is, ami beszámol az eredményekről és ismerteti a következő év terveit. Nagyon fontos, hogy tervezhetővé vált a Zalaegerszeggel kapcsolatos tudományos kutatás. Ez jó a városnak és az intézményeknek is.

1996-ban polgármesterként megalakítottam a Millecentenáriumi Közalapítványt, aminek az volt a feladata, hogy támogassa a város kulturális-tudományos életét. A működéséhez a város minden évben 7 millió forintot adott, ami hosszú időn át komoly támogatást jelentett az intézményeknek. A célokról a kuratórium határozott. Amikor egy jogszabályváltozás miatt az alapító képviselőjeként már nem lehettem a kuratórium elnöke, a tagjaként továbbra is megmaradtam. Négy éve újra én vagyok az elnök. A név is változott: Zalaegerszeg Kultúrájáért Alapítvány. Most évi három millió forintból gazdálkodunk, ez sem kevés. Domborműveket kaptak az utcák jeles névadói, ami megrendelést jelentett a képzőművészeknek és ismereteket közölt az ott lakókkal. Nagy vonalakban ezek a kultúrával kapcsolatos dolgok.

Polgármesterként a város sportját is támogattad.

Valahol azt is a kultúra részének tartom. Már gyerekkoromban aktívan sportoltam, pingpongoztam, sakkoztam, alacsony termetem ellenére bekerültem a gimnáziumi kosárlabda válogatottba. Az egyetemen a sporttanács elnöke voltam. Zalaegerszegen 1991-ben választottak meg a ZTE kosárlabda szakosztálya igazgatójának; a csapat 1992-ben bajnokságot nyert. Máig betöltöm itt a társadalmi elnöki posztot. 20 éve vagyok tagja a Magyar Olimpiai Bizottságnak. Polgármesterként sportdiplomáciával, ha a lehetőségek engedték, pénzzel is

²⁶ A Zala Megyei Levéltár igazgatója.

Rómer Flóris emléktábla
avatása

Csuti SK utánpótlás
sakkzóival

Arany János emléktábla
avatása

támogattam a szakosztályokat. Városunk a Nemzet Sportvárosa lett és a legnépszerűbb sportágakban – labdarúgás, kosárlabda, teke – bajnoksapatot építettünk.

Visszalépve a politikusi lét első vonalából, úgy tűnik, neked sikerült, ami csak keveseknek. Szinte zökkenőmentesen tértél vissza az 1994-ben letett kutatói, tudományos szervezői, szerkesztői feladatokhoz, a közelmúltig megosztva ezt a szobát, ahol beszélgetünk Kapiller Imrével. Ebben az évben megyei Prima-díjra jelöltek. Látszik, hogy az utóbbi években nagyon komolyan dolgoztál, aminek bizonyítékai a polcodon sorakozó, az elmúlt néhány évben megjelenő kötetek. Ezekről és a további tervekről szeretnék még hallani.

Tíz felett van azoknak a köteteknek a száma, amelyekben jelentős munkám van szerzőként, szerkesztőként, lektorként. A legkorábbi ezek közül a kamaratörténeti kötet, az Időutazás a kamarák világában.²⁷ Ezt követte a Zalaegerszeg értékei,²⁸ aminek a szövegét írtam, a képeket Seres Péter fotózta, és a Zalaegerszeg történeti képeskönyv, amire szintén nagyon büszke vagyok. Két fejezetet írtam bele és szerkesztettem. Átírtam egy csomó kéziratot, a hagyományokat követve buzdítottam a szerzőket a fejezeteik megírására.²⁹ A reformáció 500 éves évfordulója kapcsán korábban még fel nem dolgozott témákról hézagpótló kötet készült, amit szerkesztettem, és amibe tanulmányt is írtam.³⁰ Megemlítem még a város vezető tisztviselőit bemutató Városbírók, polgármesterek kiadványt, amit ugyancsak fontosnak tartok.³¹ Három polgármester- elődömről írtam benne, és én szerkesztettem a kötetet.

Ami a jövőt illeti, nem tervezek túl sokat és túl hosszú időre. A családom, a feleségem és a gyerekeim jogosan várják el, hogy végre több idő jusson rájuk is. Közvetlen terv az I. világháborús jubileumi konferenciához kapcsolódó kötet megjelentetése. A pózvai hadifogolytáborról elhangzott előadásomat kell tanulmánnyá formálnom. Készülőben a Neves zalaegerszegi életrajzok. Írom és szerkesztem is ezt a kézikönyvet. Folytatjuk, bővítjük a városi archontológiát,³² leásva a városi közigazgatás alsó szintjeire. A 19. sz. végétől 1918-ig terjedő időintervallum az enyém. Túlhajtani nem akarom magam, valami elfoglaltság azonban mindig kell.

Jó volt lemerülni veled a „múltak kútjába”, felidézni az együtt töltött éveket, a város kulturális életének egykori formálóit. Ez az időszak a nehézségek ellenére a levéltár és a saját életünkben is előremutató, optimista időszak volt. Kutatásaidhoz, szerkesztői, lektori munkáidhoz sok sikert, jó egészséget kívánok.

27 Időutazás a kamarák világában. A Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara története. Zalaegerszeg, 2014. 98 p.

28 Zalaegerszeg értékei. Zalaegerszeg, 2015., 130. p.

29 Zalaegerszeg története (1247-2017). Készült Zalaegerszeg első írásos említésének 770. évfordulója alkalmából. Zalaegerszeg, 2017. 280 p.

30 Protestánsok Egerszegen. Tanulmányok az evangélikus és református egyház történetéből. Zalaegerszeg, 2017. 136 p. Benne: A református templom építése Zalaegerszegen. 49-66. p.

31 Városbírók és polgármesterek Zalaegerszeg város vezetői a kezdetektől 1950-ig. (A 2017. június 7-én tartott tudományos konferencia előadásai.) Zalaegerszeg, 2018. 127 p. (szerkesztés)

32 Az archontológia a tisztviselők hivatali jegyzékének összeállításával, az egyes tisztviselők életpályájával foglalkozó tudomány.